

povzdiguje duha nad vse, kar je podlega, vulgarnega, slabega, navdušuje ga za sijajne uzore dobrega, lepega, vzvišenega. Z eno besedo, knjiga postane najmogočnejši faktor kulture, napredovanja, ter duševnega in telesnega blagostanja.

Toda če zdravo berilo nam provzročuje toliko dobrega, žalibog! ne prinašajo nam menj slabega nenravni, strupeni književni prvizvodi.

Spominjam se, da sem nekoč čital v svetem pismu (knj. Cahar. pror. pogl. V.) nastopne vrstice:

„Vzdignil sem svoje oči, in gledal, in evo knjige, ki je letela“.

„In mi reče (Gospod): Kaj vidiš? A jaz sem odgovoril: Vidim knjigo letečo, dolgo dvajset in široko deset komolcev.“

„A zopet mi reče: to je prokletstvo, ki se razprostira po vsej zemlji“.

Ravno isto se lahko reče o nenravnih, okuženih knjigah, ki preplavljajo današnji svet. One so res pravo, pravcato prokletstvo, ki pada pogubonosno na posameznike, na družine, na narode, ter jim jedro razjeda, in izpodriva same podstave, na katere sloni oprt splošni red in občje blagostanje.

Nezdrava knjiga postane najnagnusnejša zabava, mamilo najnižnjih čutov, nenravnost, izprijenost, dušna kuga! Ona ne samo ne daje počitka utrujenim živcem, ampak nasprotno utegne jih pripraviti do skrajne razdraženosti, do isterizma. Kvari redno poslovanje našega organizma, nas spravlja ob tek, ob sen, ob mir, in tako direktno ali indirektno postaja vzrok fizične bolezni.

In vendar fizična onemoglost ni še najhujša posledica nezdravega čtiva; žalostnejši mu je upliv na moralno življenje. Zadržuje namreč v razvitku duševne moči in vrline, pokvarja značaje, temni luč uma, da ni več mogoče z lehka soditi, kaj je resnica in kaj laž, kaj je dobro in kaj zlo. Polagoma in dosledno tepta, mori, uničuje še tako globoko ukoreninjene kalí čednosti in kreposti; razdira družinski mir; izruva pojme dolžnostij, poštenosti in pravice; peha človeka v dvom, v temo, v nered, v obup. Vsakdanja velikomestna kronika predobro podpira mojo trditev!

Slaba knjiga je sovražnik najhujše vrste. Pod krinko lepote, prijaznosti, ugodnosti, zabave, skriva najtemnejše namene, najpodlejše načrte. Z eno roko te boža, z drugo ti nevsmiljeno zariva v srce otrovani nož.

Slaba knjiga naposled je faktor nazadnjaštva in brutalnosti. Ona najsilnejše upliva na domišlijo in na strasti. Prva in druge se pod tem uplivom tako razvijajo, da največkrat paralizujejo moči zdravega uma in dobre volje. Kedar pa um in volja več ne moreta delovati, človek gre nazaj, propada; uzor za uzorom mu izginja; potrebe se množijo, fizična in moralna beda nastopata grozeče in ni rešilnega sredstva zoper nje. Napredek je pretrgan in človek se približuje čedalje bolj neumnim živini.

Čestite bralke so že ugenile, da tukaj govorim posebno o nenravnem beletrističnem berilu, namreč o neki

vrsti romanov, novel, dram, pesnij in drugih enakih slovstvenih pojavov, ki so preplavili toliko dežel in izpridili toliko neizkušene mladine.

Čitajte le, čitajte mnogo, drage Slovanke; a če vam je kaj do svojega dobrega imena, do prave omike in do resničnega napredka, varujte se skrbno vsega, kar bi vas moglo pohujšati; odložite takoj iz začetka, brez daljšega pomisleka vse, kar bi ne mogle čitati glasno v pošteni družbi brez rudečice na poštem licu. Pazite dobro kakovo hrano dajete svoji duši. Kakoršna hrana, taka tudi duša. Nezdrava hrana — nezdrava duša; nepoštena, otrovana hrana — nepoštena, otrovana duša. Neizogibno!

Čitajte pridno, pazljivo, mnogo. Zabavati se s kratkočasnim čtivom — seosebno vam! kdo bi se predrznil braniti kaj tacega? I to je potrebno. Toda ne pozabite bolj resnih knjig. Zgodovina, naravoslovje, živatopisi, vzgojevalne knjige, umetnostne razprave in tudi slučajno važnejša znanstvena dela, celó filozofična in socijoloziška vprašanja vam bodo zdaj pa zdaj v prostih urah dobro došla. Iščite si jih, kjer jih morete dobiti. Poslušajte, kolikor je možno, nasvete Slovenkine sodelovalke — duhovite Danice. Širite obzorje svojih idej, izobrazujte si pamet, blažite srce. Kako je lepo poslušati vas kedar se v svojih razgovorih vzpenjate nad navadno, puhlo, nično, dolgočasno klepetanje, in razpravljate kaj važnega, znanstvenega, umetniškega, sebi in drugim koristnega! Takrat ste res vse časti in priznanja vredne hčere, v katere sme narod lahko staviti svoje nade in na koje sme lahko biti ponosen.

A zopet ponavljam — pazite na kakovost svojega čtiva, svoje dušne hrane!

Značaj.

V kozarcu vince se blišči,
Slovenijo naj Bog živi!..
Dokler dostojno ti me boš redila,
Beseda moja tebe bo slavila...
A če mi tujec boljši kruh ponudi,
Nikar preveč se ne začudi.
Če sin ostavi tvoj oltar!
Denar!... denar sveta je vsevladar!...

Marica II.

Po noči.

Spisala Milka.

„Mama, mamica, čuj, ali čuješ? Oh, kako je mene strah“ šepetalo je in pritiskalo se štiriletno dekletce k materi pod odejo. „Mama ali čuješ, kako tolče; mama, mene je strah“. — Utihnilo je in sopelo pod težko odejo,